

Příspěvek týkající se praxe uplatňování Zákona č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny v CHKO Slavkovský Les

Vážené dámy,
Vážení pánové,

Nejsem vzděláním krajinářský architekt. A ani v oboru, který má něco společného s ochranou přírody. Proč jsem si tedy vzal slovo? Stavební inženýr, technokrat. Čím může tento člověk přispět v oblasti, která se přímo netýká jeho odbornosti?

Je to 24 let inženýrské praxe v **Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les**. V oblasti pro některé překvapivě neležící u Brna, ale v bývalých Sudetech mezi Mariánskými Lázněmi, Karlovými Vary a Chebem. Kdysi hustě osídlené převážně německy mluvícím etnikem. Po válce vysídlená oblast spravovaná vojskem. Posléze z velké části navracená k civilnímu užívání. Kulturní krajina 400 let intenzivně hospodářsky využívaná s těžkým živobytím. Dnes území se ztracenou historickou pamětí. Oblast, která jen obtížně hledá novou identitu. Obyvatelé, kteří se živí prací v lese nebo prací s lesem spojenou. A další, kteří dojíždí do nejbližších městských aglomerací.

Možná ideální místo pro ponechání volných rukou přírodě. Experimentování a sledování přirozených procesů vývoje s minimálními zásahy člověka ve velkém měřítku. Nic proti tomu. Do konce devadesátých let se soužití místních obyvatel a ochranářů nijak výrazně nekřížilo. Lesáci mají své těžební plány do kterých se jim nikdo neodvažuje mluvit. Občasné excesy byly většinou smírně vyřešeny a každý se věnoval svému.

A najednou dochází k prudké změně. Jakoby probuzení začínají ochranáři uplatňovat své názory na architektonickou tvorbu. Opírají se o § 12 Zákona o ochraně přírody a krajiny, a jeho výklad. Svůj specifický výklad. Bez jakéhokoliv prováděcího předpisu. Jeho znění, které je: „Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování **významných krajinných prvků**, zvláště chráněných území, **kulturních dominant krajiny**, harmonické měřítko a vztahy v krajině.“ najednou dostává nový obsah: „Charakter vlastní stavby určuje měřítko (rozměry) domu, jeho tvar, sklon střechy, použité barvy a materiály a také detaily (**dekorace, vikýře apod.**).“ První citace je ze Zákona, druhá z materiálu vydaného Správou CHKO Slavkovský les. Zaposloucháte-li se, jak zní paralely „**významný krajinný prvek**“ - „**sklon střechy**“ nebo „**kulturní dominanta krajiny**“ - „**dekorace, vikýře**“?

Když jsem asi před 10 lety obdržel nesouhlasné stanovisko Správy k záměru rekonstrukce a částečné přestavby RD postaveného v osmdesátých letech hlavně díky nově navrženým okenicím s odůvodněním, že tady okenice nejsou doma, myslel jsem si, že to je legrace. Napsal jsem dva a půl stránkový traktát o tom, že architekt zachraňoval co se dalo, nesahal do hmoty postaveného domu, ale uzpůsobil jej s co nejmenšími zásahy do nabízející se podoby švýcarského horského domu. I s těmi okenicemi. Hmotově se této typologii podobal a také respektoval finanční možnosti majitele RD. V traktátu jsem se také zabýval tím, že významný krajinný prvek je snad velký výrobní závod, tovární komín, hrad na kopci nebo jiná podobná dominanta. Opravdu jsem byl přesvědčen, že tvůrci Zákona neměli na mysli okenice nebo vikýře, když sestavovali náplň § 12 Zákona. na ochranu krajinného rázu. A jsem o tom přesvědčen i dnes. Bohužel, vše je jinak. Důkaz je zde. Jak stavět v CHKO Slavkovský les, aneb Informace pro stavebníky. Dříve se toto dílo nazývalo Vzhledová konvence novostaveb a stavebních úprav v CHKO Slavkovský les.

Znamená tento přístup rezignaci na architektonickou tvorbu? Budeme se v území o ploše několika stovek kilometrů čtverečních řídit příručkou?

Bydlím již skoro 14 let uprostřed CHKO. Ve dnes mediálně slavných Pramenech. Obci, která má z předválečných 2.500 obyvatel dnešních něco přes 100. Hornické obci, které byla již v ranném středověku udělena městská práva. Obci, jejíž kostel byl založen ve stejném roce jako Karlův most. Obci, kde zůstala stát necelá desetina původních staveb. Tam kde vedle typického hrázděného statku stojí eklektická vilka, a ta zase sousedí s řadou socialistických Okálů, aby na konci vynikl eklektický lázeňský dům, za který by se stylem nemusela stydět ani vídeňská Ringstrasse.

Přemýšlím o oblíbeném argumentu ředitele CHKO – To tady není doma. Mám v této souvislosti v hlavě zmatek kdykoliv mívám lovecký zámek Kladská. Památku na hraběte Otto Friedricha Schonburg-Waldenburg, který koupil švýcarskou expozici na světové výstavě ve Vídni v roce 1873. Nechal ji rozebrat a znovu postavit na Kladské. Hojně navštěvovaná chlouba zdejších hvozdů. Zaplaťpánbůh, že nemusel respektovat konvenci „Jak stavět v CHKO Slavkovský les“.

Trochu opatrnější jsou ochranáři ve svých stanoviscích v intravilánu Mariánských Lázní. Ovšem jejich svérázné směrnice k architektonické tvorbě dorazily i sem. Jeden příklad za všechny. Na konci řadové zástavby v samém centru města je velmi zchátralý bývalý lázeňský hotel Savoy. Má vedle sebe rezervní pozemek charakteru „ostatní plocha“. V minulosti sloužil jako terasa tohoto hotelu. Dnes je porostlý nekvalitní náletovou vegetací. Historicky byl vždy v zastavitelném území, ale po zásahu CHKO byl při posledních úpravách územně plánovací dokumentace města před 6 lety přeřazen do nezastavitelného území. Bez ohledu na to, že není technicky možné stávající objekt rekonstruovat a uvést znovu do své historické funkce při respektování dnešních hygienických, požárních, dopravních a dalších norem. To jest aniž by byl objekt přistavěn. Není kam. Pozemek má sice stejného majitele, ale nekonvenuje to předstávám pracovníků CHKO o ochraně krajinného rázu. V údolí uprostřed městské zástavby. Místo dostalo oficiální nálepku „krajinně stabilizované“. Funkčnost jde stranou. Paradoxně s dostavbou nemají problém památkáři - celé centrum města je památkovou zónou, ale ochranáři. Co na tom, že na vedutách Mariánských Lázní z 19. století není zeleň vyšší než 4 metry a velmi sporadická. Možná to zakladatel Mariánských Lázní opat Reitenberger nezvládl, když nechal postupně vykácet porosty v bažinatém území a začal stavět. Nebo že by byly vylhané veduty.

Opět mi nedá necitovat ředitele CHKO – „Architekti dělají vše pro to, aby se zviditelnili.“ Ano, jsou i tací a jsou spíše výjimkou. Kde bere odvalu k takovým prohlášením, když nemá ve stavebním oddělení jediného odborníka s odpovídající kvalifikací. Nebo na takovou práci stačí maturita a postgraduální studium?

Praktický důsledek uplatňování již citovaného § 12, kdy je k umístování a povolování staveb **vždy** nutný souhlas orgánu ochrany přírody, je ten, že je povolán doc. Vorel. K vyhodnocení situace. A jelikož je to vytižený člověk trvá to většinou více jak 60 dní. Paradoxní situace. Máte projektovou dokumentaci předkládanou k územnímu nebo stavebnímu řízení a dodrželi jste všechna ustanovení stavebního práva. Dokumentaci máte v souladu se závaznými částmi územního plánu a předložíte ji třesoucí se rukou k nezbytnému souhlasu orgánu ochrany přírody. Pak počkáte, až na její posouzení bude mít povolání Guru čas. No a většinou se dozvíte, že nejste v souladu s krajinným rázem. Tvarem oken, barvou fasády, a nebo třeba sklonem střechy! To není řečnická hyperbola, to je realita!

Ptám se, co se to stalo, že vznikla potřeba zdvojit schvalovací proces. Proč byl předepsán další?. Proč nestačí sice zdoluhavý, ale propracovaný systém tvorby předem známých pravidel pro projektování staveb? Proč tedy projednáváme územní plány všech stupňů tak široce a se všemi, jejichž zájmy by mohly být dotčeny? V každém stupni je CHKO vždy účastníkem. Proč se musí definovat další dodatečná pravidla? Navíc se ztrátou soudnosti v měřítku posuzování.

Po všech zkušenostech jsem dospěl k vnitřnímu přesvědčení, že působnost Správy CHKO SL **v intravilánech měst a obcí** je naprosto zbytečná. A termín „**Městský krajinný ráz**“ je paskvil.. Akademický přístup k čistě úředním výkonům je především z časového hlediska nepřijatelný. Správa CHKO Slavkovský les není navíc ani po stránce personálně-odborné dostatečně vybavena. Území obcí a měst by mělo být vyjmuta z působnosti zákona č. 114/1992 Sb.. Příručka „**Jak stavět v CHKO Slavkovský les**“ je toho důkazem. Je jak z dílny nejslavnějšího Čecha - Jára Cimrmana. Bohužel je myšlena vážně. A byla vydána jako oficiální tisk. Znamená to jediné – rezignaci na architektonickou tvorbu v působnosti CHKO. Architekti a stavební inženýři jsou podle všeho nesvéprávní fachidioti, kteří i v detailech potřebují vést přes úskalí tvorby. Dalo by se to také nazvat pokusem o vytvoření jakýchsi

skanzenových pravidel. CHKO Slavkovský les však není skanzen. Žijí zde lidé současní s dnešními potřebami.

Ing. Aleš Dittert
V Mariánských Lázních 15.9.2010